

A MAGYAR IPARMŰVÉSZELET SZERVEZŐI ÉS K. LIPPICH ELEK

(A Lippich hagyatékban található levelek alapján)

(Közli: Jurecskó László)

A millénniumi kiállítás után a hivatalos magyar művészetpolitika figyelme egyre inkább a népművészetre támaszkodó sajátosan magyar művészet kialakítására és támogatására terelődik. Ennek az irányzatnak a minisztériumban fő képviselője és ideológusa K. Lippich Elek, a művészeti ügyosztály vezetője.¹ A sajátosan magyar művészet létrehozására irányuló törekvések eredményei egyaránt megfigyelhetők az építészet, a képzőművészet és az iparművészet területén is, és ezek összefonódtak a szecesszióval. Így a létrejövő stílust magyar (magyaros) szecesszióknak kell neveznünk. A kiindulópont, azaz a népművészetben megtalálható tárgyak, díszítmények felhasználása a nagyművészetben, egyértelműen az iparművészeti területnek kedvezett, hiszen ez tudja leginkább átdolgozni, elveinek megfelelően alkalmazni a népművészet örökségét. A népművészetben létrehozott tárgyak, alkotások nagy többsége szorosan érintkezik az iparművészetrel, nem beszélve arról, hogy a népművészet elsősorban díszítmény-centrikus. Ennek megfelelően a századelőn az iparművészet lesz az az ág, amely a hivatalos művészetpolitika által sugalmazott és támogatott magyar szecesszió elveinek leginkább megfelel. Ezt nagyban elősegítette az iparművészeti élet kereteiben (Magyar Iparművészeti Társulat, Iparművészeti Múzeum, Iparművészeti Iskola, Magyar Iparművészet c. folyóirat) tevékenykedő szakemberek, tudósok tevékenysége és elvrendszere, akik egyértelműen a magyar (magyaros) szecesszió kialakulását és fejlődését támogatták szervezőmunkájukkal, tudományos tevékenységükkel és írásaikkal.² A hivatalos művészetpolitika által sugalmazott elvek tehát megértő fülekre találtak az iparművészeti élet szervezőinél, így K. Lippich Elek és a szervezők között igen jó szakmai, de baráti kapcsolat is kifejlődött. A tanácsost lehetőleg minden fontos problémáról értesítették, illetve konzultáltak vele. Erről tanúskodnak Czákó Elemér, Fittler Kamill, Györgyi Kálmán, Nádai Pál és Radisics Jenő levelei, amelyek az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött Lippich-hagyatékban találhatók.³

A levelek írói kivétel nélkül támogatják a hivatalos művészetpolitika főirányát, elveit kidolgozó, a hivatali ranglétrán egyre emelkedő, majd a művészeti ügyosztály élére kerülő K. Lippich Eleket.⁴ Ez a támogatás nemcsak a patrónusnak, a hivatali előljárónak szól, hanem az elvbarátnak, a közös cél megfogalmazójának és támogatójának is. Hangnemből kiderül, hogy Lippichel, ha különböző fokon is, de mindannyian baráti-kollegiális viszonyban voltak.

A Lippich hagyatékban található – a fentebb említettektől származó – levelekből megtudhatjuk, hogy a legközvetlenebb kapcsolat Radisics Jenőhöz,⁵ az Iparművészeti Múzeum igazgatójához fűzte a tanácsost. A 68 levélből közölt válogatás rámutat írójuk alapvető tulajdonságaira, szakmai felkészültségére, emberi jellemzőire. Általuk talán teljesebbé válik a Radisics Jenőről eddig is ismert kép. A levelekből kiderül, hogy egy szakmailag nagyon felkészült, múzeumáért – annak anyagának bővítéséért, a magyar iparművészet külföldi elismertetéséért – minden rendelkezésre álló eszközzel harcoló, liberális elveket valló szakemberről van szó. Az Iparművészeti Múzeum igazgatóját méltán tekinthetjük a modern menedzser előfutárának.

Györgyi Kálmántól, a Magyar Iparművészet c. lap szerkesztőjétől, a Magyar Iparművészeti Társulat igazgatójától meglepetésre, csak 1 levél található a hagyatékban, amely a magyar iparművészeti munkák külföldi értékesítéséről szól.⁶ Meglepő ez a szám, hiszen tudjuk, hogy folyamatos kapcsolatban állt Lippich Elekkel, mind személyes, mind pozíciójából eredő feladatai elintézése miatt.

Czákó Elemér – aki korszakunkban az Iparművészeti Iskola tanára, majd igazgatója volt – leveleiből a közös elveken kívül szervezőkészségére, a magyar szecesszió iránti elkötelezettségére is

fény derül.⁷ Kapcsolatuk inkább a patrónus és pártfogoltja közötti jellemzőket hordozza.

Még inkább vonatkozik ez Nádaí Pálra, aki Lippich személyes elkötelezettje.⁸ Egyrészt, mert Lippich fia, Dénes házitanítója volt, így a család életének részese is. Másrészt, mivel a tanácsos mindent megtesz azért, hogy pártfogoltja képességeit fejlessze, külföldi tanulmányutakhoz juttatja, majd megfelelő állásról – Iparművészeti Iskola tanára – is gondoskodik számára.

Fittler Kamill, a Magyar Iparművészet c. lap szerkesztője, szintén jó barátságban volt Lippich Elekkel, akinek figyelmét felhívja tehetséges fiatal iparművészek támogatására, gondját viseli Körösfői Kriesch Aladár gödöllői ügyeinek és jó szemmel ítéli meg a külföldi – németországi – iparművészetben lejátszódó folyamatokat.⁹

A levelek között külön csoportot alkotnak a Lippich nyugdíjbavonulása után írtak.¹⁰ Ekkor Lippich már nem hivatali főnökük, így az egyéni észrevételeknek, a barátság, a tisztelet kifejezésének önzetlenül adnak hangot. Ezekből egyértelműen kiderül, hogy a nyugalmazott tanácsost törekvéseik fő organizátorának, központi személyiségének tartják, emberileg pedig példaképüknek tekintik. Ha ezek a levelek néha túlzásokba is esnek, de talán bizonyítják, hogy a hivatalában sok hibát vétő, részrehajló tanácsos valóban a magyar (magyaros) szecesszió megerősítésének és támogatásának elkötelezett híve volt. Ismerve az ebben a stílusban alkotó művészek által létrehozott tárgyegyütteseket, ezeknek magyarországi és külföldi elismerését, sikerét – nyugodtan állíthatjuk –, hogy Lippich és támogatói nagyban hozzájárultak ezek megvalósulásához.

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, Budapest, 1898. VI. 6.

Kedves Barátom,

Tegnap vettem köszönettel a párizsi kiküldetésre vonatkozó leiratot. Ennek ötletéből intézem hozzád e jelen sorokat. Írok, mert restellek hozzád jönni. Annyit jártam nálad az utóbbi időben, annyiszor vettem igénybe szíves türelmedet legtöbbször magamról beszélve, hogy attól tartok egyike leszek azon személyeknek, amelyeknek megjelenése idegessé tesz – már-már (...) van, vajjon mi kell megint? Írásközben ellenben elmúlik a kölcsönös géne.

Tehát a dolog ekképp áll. Nyughatatlan természetemnél fogva rég óta forgatom agyamban, hogy voltaképp mely téren és mi módon keressen a múzeum alkalmat a tevékenységre a fennforgó viszonyok között, s tekintettel a legközelebbi jövőben megoldandó feladatokra, mert a gyűjtemény szemlélete mint olyan most még másodrangú tényező, s a sok terv közül két alternatívában állapodtam meg. Vagy rendezek egy nagyobb szabású bútorkiállítást, vagy olyat, amelyben azt az eszmét juttatnám kifejezésre, hogy az embert legközvetlenebbül környező minden, még oly apró tárgy is lehet művészi, nem kell sok pénzbe kerülnie ahhoz, hogy szép legyen, ennél fogva a szegényebb sorban lévő ember csakúgy reflektálhat a művészi ipar termékeire, mint a gazdag, vagyis a művészi minőség nem állapít meg egyúttal exkluzivitást. Más szavakkal, az egyszerű polgár művészi iparát gondoltam bemutatni, az ősszel, vagy a tavasszal. Emellett, mint említettem aggodalommal töltött el az a gondolat, hogy nagy költséggel kiállunk a világ elé, anélkül, hogy tájékozva volnánk afelől, mire készülnek mások, mi történik a nagyvilágban. Nagyon kapóra jött tehát Ráth propositiója, hogy mennék ki kissé körülnézni, mielőtt megindítanánk a kiállítási munkákat és befejezett tények előtt állnánk.¹¹ Azt is szívesen vettem, hogy ő kérelmezze kiküldetésemet, mert ekként elkerülném, hogy magam folyamodjak érte, ami mindig genant – legalább nekem. Ugyanez az érzés vett rajtam erőt két ízben, mikor legutóljára találkoztunk, úgyhogy szóba sem hoztam. Pedig okosabb lett volna, ha beszéllek, mert amint látom a Ráth-féle felterjesztésből ki-maradt a legfontosabb, az u.i. hogy utazásom a múzeumi utiátalány igénybevételével engedélyezzék.

Az előzményekből láthatod, hogy az én meggyőződésem is az volt eleve, hogy az általányt egy ilyen kiküldetésre kellene felhasználni az idén, ebből lenne legtöbb haszna az intézetnek, s hogy talán előbb-utóbb én teszek ez irányba propositiót. Mert a kiállítás anyagát itt beszerezni nem lehet, sem levél útján külföldről; csak én tudom mire van szükségünk, s csak úgy várok sikert, ha magam választom ki az anyagot.

Hogy mostmár mit csináljunk, azt nem tudom. Bízom bölcs belátásodban valamely megoldás tekintetében.

Szívélyes üdvözléssel igaz barátod
Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, Paris le 24 avril 1900.

le Commissair Général de Hongrie
à l'Exposition Universelle de 1900.
23 Avenue Rapp

Kedves Elek,

Neked sem írtam még. Ne csodáld, ha tudnád, hogy milyenek voltak itt az állapotok. De másolt fogva megváltozik a helyzet: bevégeztem a tört. pavillon rendezését s feltűnést fog kelteni. Holnap tekinti meg a nagykövet, Blonitz s még néhány nagy alak. A kiállítás azonban még korántsem kész. Mindamelletts célszerű lenne, ha már megtudhatnám, kapunk-e pénzt vásárlásra, vagy nem, mert ma körüljárva az iparművészeti osztályokat láttam, hogy az emberek csak teszik az installációkat, s amint kiteszik (...) azon módon lefoglalják. Ne késsünk tehát. Bízom szokott fáradozásodban s erényedben, hogy provokálsz mielőbb (...) a finanszminisztériumban. Sürgönyözd meg kérlek azonnal az eredményt: lakom 37, rue Cormon.

Előre örülök a veled töltendő napoknak. A kiállítás merész, soha ilyen szép dolgot nem látott ember.

Tisztelevén azokat, akik reám szeretve gondolnak, maradok szives üdvözléssel

igaz barátod Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, Paris le 23 mai 1900.

Kedves Elek,

Tegnapi levelemet hirtelen be kellett zárnom. Kimaradt tehát abból az amit most óhajtanék elmondani.

Azt tartom, hogy amikor az egész világ színe előtt valamennyi ország szakkérdések elbírálására leghivatottabb közegeit jelöli ki: akkor a magyar kultuszminiszternek kötelessége, úgy az ország, mint a maga, mint pedig az alatta álló intézmények reputációja érdekében arra az álláspontra helyezkedni, hogy az ő közegei, az ő szakmájukban a leghivatottabbak, vagyis, hogy az iparművészeti kérdések elbírálásánál az ő iparműv. múzeumának vezetője a legelső tekintély. Mondom ezt abból az alkalomból, hogy engem a jury-ból kihagytak. A személy mellékes; itt az állás a döntő. Nem tudom mivel érdemelte meg a múzeum, hogy úgy állítsanak oda orbi et orbi, mint amely nem áll feladata magaslatán, csak annyit tudok, hogy szégyellem magamat, mikor külföldi kollégáim magyarázatot kérnek e (...) jelenséget illetőleg. Szinte lehetetlennek tartom, hogy a kultuszminisztert nem kérdezték volna meg. Ha nem adtok önként befolyást – ismétlem nem tartom lehetségesnek – hogy befolyást kellett volna tennie. Arról nem is beszélve, hogy ezúttal véletlenül múzeumi igazgató és bizonyos mérvű szakértelem együtt van.

A dolog annál könnyebben ment volna, mert eszem ágában sincs még továbbra is itt maradni. Egy marasztaló körülmény miatt, aminő e kiállítás megkezdett munkámat nem hagyom félbe. Azonnal lemondtam volna; de legalább meg lett volna az ország színe előtt az elégtétel, az erkölcsi. Ki engedje meg intézményeinknek az erkölcsi tekintélyt, ha nem a miniszterek, a kormány? Lám a Kereskedelmi Minisztert, hogyan tartja az ő embereit, gyarapítja tekintélyüket saját tekintélyével. Ezzel szemben a mi jogos ambícióinkat sohasem szokták figyelembe venni.

Ez a levél pedig nem neked szól. Az ellen azonban nincsen kifogásom, ha alkalmmilag megemlíted tartalmát a miniszternek. Nem szoktam érzékenykedni s csak inkább panaszkodom, de amikor teszem van alapja.

Abban a reményben, hogy mégis csak látlak itt, maradva szives üdvözléssel

igaz barátod

Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, Paris, 1904 június 9.

Neked sem írtam még kedves Elek! De ne vedd rossz néven. Nektek otthon fogalmatok sincs arról (...), s mi mindent kell intéznie az embernek, ha egy afféle emléket óhajt megszerezni, aminő volt a tál. Egy héten keresztül írtam, szaladgáltam, kapacitáltam, sőt könyörögtem, amíg elértem, hogy versenytárs nélkül álltam. Tegnap d.e. annyira biztosra vettük, hogy miénk lesz, hogy már a javítás részleteit is – mert hibás volt – is megállapítottuk volt. Mikor a menykő becsapott s a család meggondolván, visszaváltja 51.000 francon! Hallatlan! Erre senki sem gondolt. Nekem egy jóbarátom jóbarátja a Gaillard családnak s még csak azok sem tudtak semmit (...) pedig megmondták, hogy mi pályázunk a darabra. Az egész csak annyira volt hasznunkra, hogy nagyot nőtt a reno-ménk, elismeréssel adóznak a nemzet áldozatkészségének, a patriotikus érzelmeinek (...).

.....

Igaz barátod
Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez. Vasárnap (borítékon dátumbélyegző: 1905. IX. 4.)

Kedves Elek,

Szterényi az olasz kormány kérését tolmácsolva, nagy súlyt helyez arra, hogy minél több magyar díszruhás alak jelenjék meg Milánóban a kiállítás megnyitásán.¹² Mindkettőnkre okvetlenül számít. Tudomásodra hozom ezt azzal, hogy megfelelően intézkedhess – ha akarsz.

Az Alkotmánypártba pedig nyugodtan beléphetsz. Megbeszéltem a dolgot.

Boldog ünnepeket kíván baráti kézzorítással

Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, London 1908. IV. 22.

Kedves Elek

Az imént írtam az államtitkárnak, küldjete 20 fontot elszámolásra az itt felmerülő kiadások fedezésére. Lehetetlen, hogy egy fillér nélkül rendezzünk itt kiállítást.

Arról nem akarok szólni, hogy mi vagyunk itt a legszegényebbek, a legkevesebb eszközzel rendelkező minisztérium, hogy mi ketten vagyunk; holott pl. Faragó saját, betanult munkásaival dolgozik, saját üvegezzekrényeit hozta magával, szövettel vonja be a falat, szóval előkelő, szépen kiállított osztályokat csinál.¹³ Úgyisintén a Földműv. Minisztérium. Míg nekünk meg kell elégednünk azzal, amit az igazgatóság jónak lát engedélyezni, de hidd el, az, hogy a mi csoportunkat mindenestül az igazgatóság rendezi s ennél fogva semmibe sem fog kerülni tiszta fikció. Mert ekként sorsunk az igazgatóság kezeibe van letéve, szükségleteinket belátja, ha akarja, nem látja be, ha nem tetszik, holott mégis csak a mi kiállításunk forog szóban, nem az Earls Court-é. Példa: a teremben levő (...) karzaton kihagytak egyes díszítéseket, mikor reklamáltam Ponciustól Pilátusig küldözgettek, végül kijelentették, hogy így is jó lesz ... Mit volt mit tennem, hozattam létrát és vettem ecsetet és festéket, s két napon át magam festettem, ezer szerencse, hogy valaha én is pingáltam. Ha kell valami, a dolgok 3 igazgató alá tartozván, kit ettől, kit amattól kell kérnem, csak-hogy eltelik egy óra, amíg hozzájuthatok, vagy megtalálom az illetőt. Pedig veszteni való időm nincs. Termem eddig a legszebbnek ígérkezik a szépműv. csoportban, azt megfelelően be is akarom fejezni. Minden darabka szövetét az igazgatókhoz szaladjak, várjak órákig, aztán, ha azt találja, hogy nem szükséges, kihez apellaljak? Szóval lássátok be Édes Elek, hogy egy garas nélkül lehetetlen boldogulnom. 20 font = 500 k., ez nem a világ; lehet, hogy a fele kell, fogok takarékoskodni ígérem, de valamiképp szükségem van. Így van Kriesch is, akit egyébként nem sokszor látok.¹⁴ A dolgok mibenlétét illetőleg Erődy van legelől, utána a Keresk. Miniszt., a Máv nagyon elegáns lesz, kevésbé sikerült a Földm., mert vaskos és nehéz az installációja, melyet sajátjából készít. De mindaz ami csinálódik, csinnal, ügyesen csinálódik. Leghátrább van a Főváros s a falu, mely most vedlik át Bulgáriából Magyarországgá. A mi termeinket most festik. Hogy a háttterek alkalmasak

e mind pikturáknak? t.i. e színek a falakon, ez szerencsére nem tartozik rám. Kissé baj, hogy Kriesch barátunk csak nehezen tudja elhatározni magát valamire s lassan halad. Én nem tudok előremenni, mert a friz festményeit tartalmazó ládának nyoma veszett Brémától fogva. Folyton telefonálunk, s telefonálunk hiába. A többi szállítmány sincs még itt.

Isten veled, baráti kézzorítással
szerető híved
Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez, London, Május 18-án 1908.

Kedves Elek,

Hálás köszönet kérésem ily gyors elintézéséért. Tegnap kaptam a sürgöny útján küldött összeget: 1 29.1.10. Nagy szükségem volt rá, mert első leveledre szekrényeket bérlettem, vettem egyet más, priáltam (kölcsonöztem) a magaméból, végül nem volt semmim. Kaptam volna itt pénzt, amennyi kellett, de rösteltem az embereket megpumpolni. Kiadásról lévén szó, elmondom mi minden kell.

Lehetetlen volt az igazgatókat nem megvendélgelnünk. Ebédet adtunk tiszteletükre. Nagyon tetszett nekik, roppant kedélyes volt. Fizettünk 14/8 fejenként. Ezt nem lehet felszámítani, s ez így megy, mert nem kerülhetem el. S ilyen viszonyok között még napidijamat sem kapom egészen!

Legközelebb meghívom ide a lapok kritikusait, s néhány nevezetességet, akiket ismerek, pl. Alma Tadema, H(.....), Frangolis, Eart stb. Itt a céloom, hogy bemutassam a művészeti osztályt s cikkeket kapjak. Persze teát is kell adnom, mert ez így szokás, a mivel lesznek vagy százan, a mulatság vagy 5 fontba fog kerülni. Ezt azonban nem tudom a magaméból fizetni. Kérek tehát felhatalmazást, hogy a most kapott pénzből vehessek. Egy emberem is van, magam nem győzőm a munkát, ennek is kell adnom valamit.

Tudod, Édes Elek, magunk között, nagyon két féle mértékkel mérik a dolgokat nálunk. Tiszaly? segítségével dolgozott, s jutalmul majd egész idő alatt nézi az osztályát, mert egyéb dolga nem lesz; az ő számára van pénz, én pedig dolgoztam, mint egy napszámos, aztán mehetek haza. Der Maler hat seine Schuldigkeiten gemacht, der Maler kann gehen – áll rám.

Tegnap tettem postára egy jelentést. Bizom benned, hogy a kedvező elintézés kieszközlöd illetékes helyen. Kérdjétek meg az ittenieket, bárkit, mit gondolnak felőlem, majd megmondják, hogy megérdemlek legalább is oly elbánást, mint más, aki itt van közülünk.

A B.H. (Budapesti Hírlap) eléggé hű képét adta a kiállításnak. Mégis sajnálom, hogy az én cik-kem ígérletük dacára nem látott napvilágot. Legalább mulattak volna rajta.

A te számodra mondom el a következőket. Installálási tekintetben Faragó vezet. A közokt. (...) csoport túlsúfolt, nem szép nézni s Várday terve nem szerencsés: magas körfalak erdeje fogadja a nézőt s egy cseppet sem artisztikus.¹⁵ Csúnya a Földműv. és a Főváros. Ez utóbbi egész pénzét az installációra költötte, az idétlen vastag oszlopokra, izléstelen színkiállítású díszítményekre. Legszerencsésebb a királyi vár modelljeinek elhelyezési módja. Fischer nagyon derék ember lehet, de (...) izlése nincs.¹⁶

Sajnálom, de az egész idevaló művész nézetét tolmácsolom a magaméval együtt, hogy Kriesch barátunk sem remekelt. Nincs egység, dekoratív érzék abban, amit csinált, csupa geometrikus díszítés. S a színek! Beteges zöldes-sárga sárgás-zöld. Aztán meg a termék háttere. Gondolom, s joggal, senki ezekkel megelégedve nem lehet. F.Lewis Day a minap itt volt, s azt kérdezte, hogyan lehet ilyen falakat festeni ki képeknek.¹⁷

Az én termemről beszéljen más, nem én. Állítólag a legszebb, s legkomolyabb. Velencéből kaptam hírt, meglesz minden.

Az Ég veled, küldöm baráti üdvözetemet s kézzorításomat.

öreg barátod
Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez. Budapest, szombat 64. szám

Kedves Elek,

Nem tudok megnyugodni. Tegnap sem nagyon tetszett; ma hogy gondolkodtam, kevésbé tetszik az a lapokkal közlendő határozatunk, amelynek éle Lechner törekvései ellen irányul és abban kulminál, hogy mi, a legfőbb művészi fórum „kiforrotlan” stílusok és formák tanítását nem tartjuk helyesnek.¹⁸

Kiforrotlan formák: mi ez? Kérdem: mikor Ghiberti halhatatlan remekeit megalkotta, kiforrott, megállapodott valami volt a renaissance? Michelangelo megállapodott szabályok nyomán építette meg a Szt. Péter templomot? Hiszen amint a magyar nemzeti törekvések a művészet terén mindenkinek egyaránt felfogható módon megmagyarázhatók lesznek – meg is haltak! És a művésznek csak olyat szabad tanítani, ami paragrafusokba van szedve?

Szóval Édes Elek! Arra kérlek Téged, mint a Tanács előadóját, hogy óvatos légy a Forster-féle¹⁹ indítványt illetően a határozat megfogalmazásánál, sőt sokkal kisebb bajnak látnám, ha ez egyáltalán napvilágot sem látna, mintha valamit kimondunk, ami ellene van szívünknek és elítéli nemzeti erőnk legfőbb forrását: a géniuszokban való közvetlen hitét.

Baráti kézszorítással
igaz barátod
Jenő

Radisics Jenő levele K. Lippich Elekhez. Budapest, 1915. V. 18. (Dátum a borítékon)

Kedves Elek,

Nem tartozom azon szerencsés emberek közé, kik gondolataikat minden körülmény között élvezhető formában tudják kifejezni, teszem mint te. Leveled egyébként kettős élvezetet nyújtanak nekem: örülök tartalmuknak s gyönyörködöm szépségükben.

Ezúttal is így volt. Szerettem volna méltóképp felelni s vártam. Vártam az ispirációt, de hát nem jött. Hozzáfogtam tehát az íráshoz azzal, hogy lesz a válaszom, aminő lesz: nec ultra posse.

Sajnálattal láttalak távozni. Meg vagyok győződve, hogy nem hagytál el minket végleg, mert nem vagy azok közül való, akik egy-kettőre más nemzetbe beolvadni képesek; de még így is hiányát érzem egy támasztékomnak, melyről tudtam, hogy kipróbált és erős. Nem felejték. Emlékszem – volt idő olyanokra, akik szótktek előlem és olyanokra, akik kezét nyújtottak. Az egyik végleg elköltözött, a másik ideiglenesen. Az ember az ilyeneket számontartja, de hát te még visszajössz. Meglátod.

.....

Szorgalmasan dolgozunk, egészen más képe lesz a Múzeumnak. Azt hiszem szebb, érdekesebb s rendszeresebb, egyúttal változatosabb, mert sok dolgot hoztunk fel a pincéből.

Kedves feleséged Ő Méltóságának hódolatomat jelentve, neked pedig lelki egyensúlyod helyreállítását kívánva

Szeretettel kezét szorít
ragaszkodó híved
Jenő

Györgyi Kálmán levele K. Lippich Elekhez. Budapest, 1908. V. 28. (Borítékon Lippich kézírásával: Györgyi Kálmán a Barta E. levelére)

Méltóságos Uram!

Bartának megírtam, hogy október 15-20-dikára szívesen küldünk emberének egy kis mintakollekciót. Természetesen csupán exportképes iparművészeti tárgyakat küldenénk, körülbelül azokat a dolgokat, amelyeket méltóztattál b. leveledben említeni. Ha aztán ezek ár és minőség tekintetében megfelelnek Halst (?) úr várakozásának, majd tárgyalhatunk a rendszeres kiszállítás, illetve a Németországban való forgalomba hozataluk dolgában.

Egyelőre nem szükséges, hogy Halst (?) úr Budapestre jöjjön. Ha lesz erre jó alkalom, majd meghívjuk.

Mély tisztelettel
Györgyi

Czakó Elemér levele K. Lippich Elekhez. Fiume, 1903. XI. 16.

Kedves Patrónusom!

A Kone hajón írom e sorokat.

.....

Úgy tudom, direktorom téged is kerülget előadásokért. Én szóltam neki, hogy Aladárt is szólítsa fel (Morrisról és Ruskinról olyan okos dolgokat senki sem tud Magyarországon, mint ő). Ha te is szólnál Radisicsnak, Aladár régi titkos vágya biztosan teljesül, meg az a pár korona tiszteletdíj se esne neki rosszul.²⁰

.....

Köszönöm, hogy útra segítettél
igaz embered
CzElemér

Czakó Elemér levele K. Lippich Elekhez. Budapest, 1904. dec. 20.

Nagyságos Elek bátyám!

Örömmel jelentem, hogy a doktorátust a művészettörténet, archeológia és a magy. irodalomtörténetből egyhangú kitüntetéssel letettem. Ez a diploma azonban nem fogja megcsorbítani munkakedvemet és szerénységemet, de boldog leszek, ha megerősít kegyeidben.

Alázatos szolgád
CzElemér

Czakó Elemér levele K. Lippich Elekhez. Budapest, 1906. május 10.

Nagyságos Elek bátyám!

Nekem, akinek úgyszólván nincs igaz tanácsadója meg fogod bocsátani a magam ügyére vonatkozó zaklató soraimat.

Ismered keserveim. A múzeumban erkölcsileg lehetetlenné téve érzem magam a mellőzéstől. Azon kívül a d.e. 9-től néhány d.u-i óra leszámításával este 1/2 9-ig tartó szolgálat és az ott dívó szellem nem kedveznek a komolyabb tud-os törekvéseknek.

Minden vágyam arra irányul tehát, hogy a múzeumból szabaduljak. Elmennék én a központba, a népművészeti vagy nemzeti múzeumba, Kolozsvárra, avagy akárhová, ahol a tisztviselőt is emberszámba veszik.

Nyújts felém segítő kezéd! Adj tanácsot, mit tegyek? Túrni, várni tudok, de a megaláztatást nem bírom elviselni. Most is oda a lelkiyensúlyom.

Alázatos szívű szolgád
Czakó Elemér

Czakó Elemér és Radisics Jenő közös levele K. Lippich Elekhez. Milánó, 1906.

Méltóságos uram,

engedelmet kérek, hogy ilyen igénytelen levélpapíron válaszolom meg kedves sorait, jelenleg épp egy zsúriülésen vagyok, hol mint a franciák által kinevezett tag szerepelek s közben annyi időm jutott, hogy e hirtelenjében előkészített papíron elmondjam mondanivalómat.

Igenis volt gondom, hogy a magyaroknak is jusson az elnöklésből. Összesen 1 elnökséget és 2 alelnökséget sikerült szereznem. Az elnökség a többi nemzettel való megegyezés alapján az iparművészetnél jutott, ahol összesen 4 elnök van. Mi a grafikánál elnökölünk. Ha méltóságod (...)

grafikus csoportunk s főleg Rauschert fölfedezhetnének itt a világ számára – óriási szolgálatot tudna tenni a magyar ügynek mint elnök.²¹

Eredetileg úgy volt, hogy én is a grafikus csoportban veszek részt Majovszky mellett.²² Mint-hogy azonban a hollandusok időközben kineveztek ugyancsak az iparművi zsűribe, jobb szolgálatot vélek tenni, ha mint hollandus tag támogatom Magyarországot. Ennélfogva bejelentettem Szerényinek, hogy a jelölésemet ejtse el. Úgy tudom – bizalmasan szólva – hogy némelyek helyettem Ágotait akarják.²³ De Ágotai kaphat máshol is helyet neki az ügyis mindegy s Méltóságod fönn-tartaná maga számára az elnöki tisztet, megtartaná maga mellett Majovszkyt.

A zsűrizés október 4-én kezdődik, s körülbelül egy hétig tart, nem számítva az esetleges ünnepeket.

A minap olvastam a Corriereben, hogy Fradeletto²⁴ (ki most utasította vissza a kultusz-tárca-t) egy beszélgetés kapcsán Méltóságodra hivatkozott, mint aki egy levélbe nemzeti csapásnak minősítette a milánói tűzvészt.

Magamat Méltóságod jóindulatába ajánlva
(az 1907-es költségvetés irányában is)
maradok alázatos szolgálja
Czakó Elemér

Milánó, 1906., szeptember 6.

Kedves Elek!

Most veszem e sorokat. Ha te is Czakó nézetén vagy talán megtehetnéd azt, hogy mikor minket Kultuszbelieknek kinevezel, engem a grafikai csoportba jelölsz, avagy ezt előzetesen elvégezheted közvetlenül telefon útján Szerényivel (titkos tel.szám: 5), miért ne a mi tárcánk foglalja el elnöki helyet, mikor az egész iparművészet hozzánk tartozik.

Ágothai bizonyára igen derék, jóra való ember, de egy nemzetközi jury cs. elnökének még egyébre, főleg pedig rutinra van szüksége.

Baráti kézszorítással
Jenő

Czakó Elemér levele K. Lippich Elekhez. London, 107. VI. 20.

Kedves Elek bátyám,

Offard úr az itteni The Royal Society of British Artists-előadást tart vetített képekkel a magyar műv.-ről és iparműv.-ről. Én ugyan alaposan elláttam szöveggel és képpel is, de nagyon előnyös volna, ha kegyes lennél a párizsi kiállítás alkalmából írott tanulmányodat (form.de l'esprit hong.)²⁵ és Lykának St. Louis számára írt angol előszavát néki megküldeni. Mindkét mű külföldnek lévén szánva tömören és plasztikusan adja elő a fejlődés menetét, amelyet rendszeren, a sok részletől nem képes a külföldi fölismereni.

Szives figyelmedért külön szóval köszönetet fogok mondani jól tudom, mennyit fáradoztál érdekeemben, hogy hivatali állásomban jobb anyagi viszonyok közé vergődjek. Hálám úgy óhajtom leróni, amennyiben igyekezni fogok méltó lenni rá.

Szeretettel üdvözöl
alázatos szolgáló
Czakó Elemér

Czakó Elemér levele K. Lippich Elekhez. Az Orsz.M.-Kir.Iparműv. Iskola Igazgatójától (levélpapír)
Budapest, 1911. II. 2.

Kedves Elek bátyám,

Ne vedd zokon, ha megkérek – igazán nem szeretnék terhedre lenni – tudd meg talán Náray Szabó útján, hogyan áll az ügyem.²⁶ Nyolc hónapja a legmegfeszítettebb munkával takarítok és rakom le az új alapokat! Cselekednem kell hatalom nélkül és a katasztrófával fenyegető bizonyta-

lanság érzetével. Annyira kockára vagyok vetve, hogy megoldás nélkül nem csak az életem lesz feldúlva – de mehetek szegény Pap Henrik után.²⁷ Ne haragudj Elek bátyám

igaz embered
Czakó Elemér

Czakó Elemér K. Lippich Elekhez. Budapest, 1913. VI. 1.

Kedves Elek bátyám!

Akik itt összefogódzkodtunk, hogy valamit csináljunk, napról-napra jobban látjuk társadalmunk és közéletünk konstrukciójának azt az óriási szakadékát, amely bennünket az igazi kultúrától elválaszt, s amelyet nekünk kell töltelék formájában betölteni és áthidalni, mint a sáncárkok hullateteleinek. Reménytelen szerep. A szakadék rettenetesen mély. Hánynak kell belebuknia? Áthidalását megérni, de elképzelni sem lehet!

Még azok a legboldogabb óráink, amikor álomszerű optimizmussal csalogató képeket festünk a jövőről egymás elé: hogy talán nem lesz mindig így, talán mégsem dolgozunk hiába, munkánk nem múlik el nyom nélkül, mint víz a homokban.

Kétségbeejtő vergődéssel forgatjuk viszont fejünkben – magános óráinkban külön-külön, együtt erről nem is merünk beszélni – a te szimbolikus jelentőségű sorsfutásod. Mindig köréd akartunk csoportosulni, azt reméltük, tettvágyunknak te adod meg a gerincét. Ki fogsz vezetni a pusztából, a termékenyebb, boldogabb életbe...

De engedj meg! bármennyire érezzük a téged ért csapások súlyát, mintha azok ellenére is tartoznál nekünk néhány szóval. Mi legalább várjuk, idő által nem korlátozott türelemmel, hogy mi a mondandó számunkra.

Kedves Elek bátyám, ne vedd rossz néven, ha fájdalmad közé iktatom a mi fájdalmunkat is. Elhagyatsz mindent, munkát, hivatalt, betegséget, – de minket ne hagyj el

Szerető tisztelettel
Czakó Elemér

Czakó Elemér K. Lippich Elekhez. Budapest, 1913. IX. 13.

Kedves Jó Elek bátyám!

Az iskolaév eleji mozgalmak ugyancsak sok eseményt zúdítanak a nyakamba, de nagy frissítő erővel hat reám az, hogy te kedves bátyám kezded magad jobban érezni. Nem is képzeled mennyi aggodással és szeretettel gondolunk terád itt néhányan. Sokszor idézzük, még többször érezzük hiányodat, s én csaknem minden tettem utolsó bírálatául azt vetem fel magamban, mit szólnál te ehhez, ha történetesen itt volnál. Velünk élsz tehát, anélkül, hogy tudnád.

Ha a kezünkre bízott ügyek szempontjából nem is előnyös, de másként nem is olyan rossz lesz az, ha te magán minőségben térsz vissza hozzánk. Mindenesetre közelebb merünk érezni téged mi magunkhoz és a belőled kiáradó jóságos bölcsességet bizonyára többet fogjuk élvezni, mint ahogy eddig tehattük.

Aladár újabb gyermekáldásnak örvend, s egyben szeretné anyagi helyzetét jobban biztosítani. Az egész szőnyeg ügy és az ő tanári mivolta rendezést kíván.

A miniszter úr „érdeklődik” iskolánk iránt. Kaptam tőle egy angol cikknek a címét, amely a szecesszió ellen szól. Thék Endre figyelmessé tette arra, hogy a klasszikus izlés alkotásainak másolására nem fektetünk elég súlyt.²⁸

Mindazonáltal mi vígan folytatjuk, amit elkezdtünk, s igen bizunk munkánk jövő eredményében.

Szerető tisztelettel köszönt
Elemér

Nádai Pál levele K. Lippich Elekhez
Cegléd, 1909. január 1.

Méltóságos Uram.

Kedves és szíves megemlékezése a poetikus sorok kíséretében igazán jól esett. Figyelmességének, amely már annyiszor lekötöleztet engem Méltóságod irányában, ez az új megnyilatkozása meghatottá tesz, annál inkább, mert ezúttal egy kis melankólia is belejátszik a dologba. Hiszen nem búcsúzás ez, de mégis a vége hosszú esztendőknél, amelyekre nem tudok úgy visszaemlékezni, hogy sajátos elfogódást ne éreznék. Egy szálnalmas, cingár kis egyetemi hallgató jut eszembe, akinek a boldogság duzzasztotta a reménységeit, hogy ő taníthat, nevelhet, embert formálhat az igaz emberek képére, s csak most látja, hogy amit adott, voltaképpen semmi, ahhoz képest, amit ő maga tanult. Hosszú esztendőknél gyöngédsége, egy nagyszerű szívjóságnak mindenütt megnyilatkozó bölcs tapintata sorra-rendre kibontakozik az emlékezetemben és egy névtelen hódolatra kényszerít. Izlést, egy magas rendű etikát, egy mélységes és mosolygó emberszeretetnek arisztokratikus hitvallását tanultam én meg lassanként Méltóságod környezetében, s boldog volnék ha ebből annyit tudtam volna egyéniségembe átvinni, amennyit később az én tanításaimban szétoszthatok. Ha abból a kutacskából, mely íróasztalomon fog állni, csakugyan a mennyből fog rám mosolyogni sohasem felejttem el, hogy nem csak ezt a kutacskát köszönhetem M. uramnak, hanem a tisztá és áhitatos pillantást is, amely hozzátartozik.

Változtatlanul hű szolgálja
Nádai Pál

Nádai Pál K. Lippich Elekhez. Paris, 1912. február 6.

Méltóságos Uram.

Felejthetetlen műélvezet volt ebben a nemben Durand-Ruellnél együtt látni a legjobb Maneket, Pissarrokat, Renoirokat, Monet-kat az impresszionizmus egész fejlődési skáláját. Két amerikai milliomos Stein testvér lakásán külön-külön lehet látni egy csaknem teljes Matisse és egy nagyon bő Picasso és kubista-gyűjteményt, amely utóbbi azért rendkívül érdekes, mert a Nyolcaknak összes forrásai, eredői, hasonmásai és szülő apái itt vannak.

Nádai Pál

Nádai Pál K. Lippich Elekhez. Budapest, 1913. június 7.

Méltóságos Uram!

Kedves levelezőlapja nagy örömet szerzett nekem, mert éppen a Györgyi úrtól kapott címmel már készültem írni Grázba.

Csakó igazgató úrral, Györgyivel és másokkal is gyakran beszélgetünk M-ről (Méltóságodról) és mindnyájunk forró kívánsága, hogy a nyugalom, a függetlenség és az élet harmónikus elrendezése hozza meg a munkakedvét, s régi költői vágyai teljesedését. Azt gondolom, hogy tisztelői nagy számán belül van M-nak egy olyan baráti köre, amely a jövőben is mindig boldogan fogja keresni a gondolatok és tervek kicserélésének lehetőségét, amely – mint jómagam is – impulzusokért és tanácsokért mindig fel fogja időnként keresni, olyanok, akikre nézve nélkülözhetetlen marad.

Mily jó lehet így távol lenni a mi kis hitvány, piszkos csatáinktól és szolid, tisztességes emberek környezetéből nézni a nálunk tomboló fergeteget.

Új helyzetemben az Iparrajziskolában jól érzem magam, mert aránylag nem nagy az elfoglaltság és Ágotai meg Wildner dr. igen kellemes feljebbvalók. Az Iparrajziskola most egy jól sikerült kiállítás is rendezett és sok szép dolgot csinálhat még, hogyha az igazgatás kérdése meg lesz oldva, mely most is provizórikus még.

Nádai Pál

Fittler Kamill levele K. Lippich Elekhez
Paris, le 20 mars, 1900.

Kedves Elek,

Leveledet megmutattam Ő Excellenciájának különösen az (...) (...) való megjegyzésedért! Nagyon örült és nevetett (...) azonban nagy bölcsen azt mondta, hogy úgy szokott lenni, ahogy te írtad. Nahát ezt mi is tudtuk. – Egyébként pedig roppant örülök, hogy te vetted kezvedbe a dolgot, mert különben elposványosodott volna. Pompás sikereid vannak. No a László pápa képe pedig pláne unikum lesz.²⁹ És ezt nem akarták volna azok a – majd rosszat mondok – micsoda kollégák kiállítani? Hisz ehhez fog zárandokolni az egész Franciaország. Hát lesz két terem, ahogy kívántad. Dehát ki fog a díszítéséről gondoskodni? Úgy látszik ez is a nyakamba szakad. Csak aztán később ne reklamáljon a tisztelt szervezőbizottság, mert ha nem lesz inyűk szerint, nem tehetek majd róla.

Ölel barátod
F. Kamill

Fittler Kamill levele K. Lippich Elekhez. Budapest, 1900.

Kedves Barátom.

Két igen tehetséges fiatal művészi iparos (tán emlékszel a nevükre: Helbing és Rintel pompás rajzolók és tervezők) megfogott, hogy ők Párizsba szeretnének menni, a kiállításon rajzokat, tanulmányokat készíteni.³⁰

Már most folyamodhatnak-e ezek a Vallásminisztériumhoz valamely reménnyel, hogy kapnak utazási ösztöndíjat, vagy segílyt? Kérlek szépen írd meg azt nekem ma egy levlapon, mert holnap eljönnek hozzám tudakozódní.

Nem akartalak zavarni munkáidban, ezért írom csak e sorokat.

Szervusz, üdvözöllek
Kamill

Fittler Kamill levele K. Lippich Elekhez. Berlin, 1908. május 13.

Kedves Elek.

Még itt is, ahová művészi kötelességek teljesítése küldött – eszembe jut valami, amely nem hágy nyugton, hacsak ki nem nyögöm.

Vajon van-e már valami pozitív eredmény Körösfői gödöllői építkezése tárgyában?

Nem tudtam veled beszélni róla elutazásom előtt és most szörnyen félek, hogyha az eredmény kevés, nem tudunk az idén építkezni. Márpedig akkor szegény Körösfőinek befellegzett. Meg vagyok győződve, hogy te vagy az első aki ebben az ügyben mindent elkövetsz. Ezért ez a följajdulás inkább sajtó lelkiismeretem szava volt, mint a te „meginformálásod”.

Hej Barátom, nem voltam Berlinben tíz esztendeje, de micsoda rettenetes növekedés, gyarapodás, gazdagodás ez itt lépten-nyomon. Micsoda okos anyagszerúséggel keresik ezek a modern architektúrájukat, anélkül, hogy a múltat mindenben levetkőznék. Micsoda ésszerű pazarlást fejtenek ki iparművészeti tervezéseikben (a legdrágább és a legjobb anyagokat használják – persze ők tehetik).

Bizony megszívlelhetők törekvéseik.

No de kár professzoroskodni akarnom mert kifogyok a helyemből.

Őszinte Barátod
Kamill

JEGYZETEK

1. JURECSKÓ L.: A magyaros szecesszió kialakulása és szerveződése K.Lippich Elek, a hivatalos művészetpolitika irányítója vezetésével. Kézirat 1886. (szakdolgozat) ELTE BTK Művészettörténeti Tanszék.

2. KOÓS J.: Style 1900. A szecesszió iparművészete Magyarországon, Budapest, 1979.

3. K.Lippich Elek hagyatéka, OSzK Kézirattár, Levelestár. A leveleknek külön leltári számuk nincs, csak az egyes szerzők leveleit sorszámozták a dossziékban.

4. K.Lippich Elek 1885. november 5-től dolgozott a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium II. (művészeti) ügyosztályán. 1888-ban nevezték ki vezetőjévé. Vö.: Változás a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium művészeti osztályának vezetésében. Hivatalos tudósítások, Magyar Iparművészet, 1899. 33-35.

5. Radisics Jenő (Buziás, 1865–Budapest, 1917.) 1881-ben lépett a VKM szolgálatába. 1882-től dolgozott az Iparművészeti Múzeumban, először az intézmény levéltárának szerkesztésével és a gyűjtemények rendezésével bízták meg. 1887-től a múzeum igazgatója, 1905-től – Ráth György főigazgató halála után – a múzeum vezetője.

6. Györgyi Kálmán (Pest, 1860–Budapest, 1930.) A tárgyalt korszakban az Országos Magyar Iparművészeti Társulat igazgatója. Az 1897-ben idnuló Magyar Iparművészet c. folyóirat főmunkatársa, majd felelős szerkesztője.

7. Czákó Elemér (Szolnok, 1867–Budapest, 1954.) Tanulmányai elvégzése után az Iparművészeti Múzeumban dolgozott, mint a gyűjtemény őre. 1911-től 1916-ig az Országos Magyar Iparművészeti Iskola igazgatója.

8. Nádai Pál (Cegléd, 1881–Budapest, 1945.) Tanulmányai elvégzése után külföldön – állami ösztöndíjjal – bővítette ismereteit. 1910-től 1920-ig a Fővárosi Iparrajziskola és az Iparművészeti Iskola tanára volt.

9. Fittler Kamill (Tata, 1853–Budapest, 1910.) 1888-ban az Iparművészeti Múzeum őrévé, 1896-ban az Iparművészeti Iskola igazgatójává nevezték ki. 1898-tól 1910-ig szerkesztette a Magyar Iparművészet c. folyóiratot.

10. K.Lippich Elek 1913. május 19-én kérte nyugdíjaztatását, amelyet a miniszter el is fogadott. Vö.: K.Lippich Elek megválasztására vonatkozó hivatalos adatok, OSzK Kézirattára, An.Lit./3743.

11. Ráth György (Szeged, 1829–Budapest, 1905.) 1881-1896 között az Iparművészeti Múzeum igazgatója, majd haláláig főigazgatója volt.

12. Sztérényi József (Lengyeltóti, 1861–Budapest, 1941.) 1890-ben került a Kereskedelmi Minisztérium kötelékébe. 1901-ben miniszteri tanácsos, 1905-től a minisztérium adminisztratív, majd politikai államtitkára, 1910-ben vonult nyugdíjba. Különösen a házipar fejlesztése és támogatása terén kiemelkedők az érdemei.

13. Faragó Ödön (Zalaegerszeg, 1869–Budapest, 1935.) Iparművész, főleg bútortervezéssel és installációk készítésével foglalkozott.

14. Körösfői Kriesch Aladár (Buda, 1863–Budapest, 1920.) festő- és iparművész. A Gödöllői Művésztelep alapítója és egyik vezetője. A londoni kiállítás ötletének felvetője és legfontosabb szervezője.

15. Várdai Szilárd (Ottóvölgy, 1856–Budapest, 1936.) 1880-1892 között az Iparművészeti Iskola tanára, ezután a Képzőművészeti Főiskolán az ékítményes rajzolást oktatta.

16. Fischer József (Rajtaújfalu, 1863–Budapest, 1942.) Főleg kiállítási épületek tervezésével, kivitelezésével és azok berendezésével foglalkozott.

17. Lewis Foreman Day (London, 1845–?) Angol iparművész.

18. A levél sajnos nincs datálva, de egyértelmű, hogy Lechner Ödön részére szervezni kívánt Építészeti Mesteriskola ügyéről van szó. Erről tanuskodik Forster báró K.Lippich Elekhez írt korábbi levele is, Budapest, 1903. XII. 30. OSzK Kézirattára. A kérdéssel a korabeli lapok több cikkben is foglalkoztak. Vö.: Gerő Ödön: Lechner mesteriskolája, Művészet, 1904. 23-28., Fittler Kamill: Magyar építőművészet (Lechner Ödön mesteriskolájáról), Budapesti Hírlap, 1904. február 28., Ezrey: Első osztályú temetés (Lechner Ödön mesteriskolájáról), Válgazdák Lapja, 1904. március 2., Az építészeti mesteriskola (Fittler Kamill jelentése, amelyet az Országos Képzőművészeti Tanács egyhangúlag magáévé tett), Magyar Építőművészek Szövetsége, Hivatalos Lap, 1904. március 8. A levél tehát 1904. február végén íródott.

19. Forster Gyula (Esztergom, 1846–Budapest, 1932.) 1890-től a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke, a tárgyalt korszakban az Országos Képzőművészeti Tanács másod-elnöke.

20. Körösfői Kriesch Aladár a következő évben megtartotta a témáról az előadássorozatot, amely később könyv formában is megjelent. Vö.: Körösfői Kriesch A.: Ruskinról és az angol praerafaállításokról, Budapest, 1904.

21. Rauscher Lajos (Stuttgart, 1854–Zebegény, 1914.) Festő, építész és grafikus. 1871-ben telepedett le Magyarországon. A grafikai művészet nagy személyisége, 1884-től a Műegyetemen a szabadkézi rajz és rézkarc tanára.

22. Majovszky Pál (Besztercebánya, 1871–Budapest, 1935.) Lippich ügyosztályán dolgozott, majd helyettese lett. 1913-tól 1917-ig az ügyosztály vezetője volt.

23. Ágotai Lajos (Budapest, 1861–?) Az Iparrajziskola rendes tanára. 1901-től igazgatója, majd 1912-től főigazgatója volt.

24. Frandoletto, Antonio (Velenca, 1858–Róma, 1930.) Olasz író és politikus. A Venecei Biennálé egyik alapítója és képviselője 1900 és 1918 között.

25. Alexis Lippich de Korongh: La formation de l'esprit artistique en Hongrie, Budapest, 1901.

26. Náray Szabó Károly (Nára, /Szombathely/, 1861–Budapest, 1914.) 1886-tól dolgozott.

zott a VKM-ben. 1900-tól osztályvezető, 1912-től államtitkár. 1913-ban vonult nyugdíjba.

27. Papp Henrik (Kassa, 1864–Budapest, 1910.) Az Iparművészeti Iskola tanára volt.

28. Thék Endre (Orosháza, 1842–Budapest, 1919.) Bútorműves, bútorgyáros.

29. László Fülöp Elek (Pest, 1869–London, 1937.) Festőművész, az említett kép XIII. Leó

pápát ábrázolta, erre aranyérmét kapott a Párizsi Világkiállításon.

30. Helbing Ferenc (Érsekújvár, 1870–Budapest, 1941.) Festő és grafikus.

Maróti (Rintel) Géza (Barsvörösvár, 1875–Budapest, 1941.) Szobrász, építész és festő. Ő készítette a Milánói Kiállítás pavilonjának és a Velencei Biennálé állandó magyar kiállítási épületeinek terveit.

Die Organisatoren des ungarischen Kunstgewerbes und Elek K. Lippich

(Aufgrund der im Lippich-Nachlaß zu findenden Briefe)

(Herausgegeben von László Jurecskó)

Nach der Millennium-Ausstellung wandte die offizielle ungarische Kunstpolitik immer mehr der Entwicklung und Förderung der sich an die Volkskunst anlehnenen, typisch ungarischen Kunst ihr Augenmerk zu. Im Ministerium war Hauptverfechter und Ideologe dieser Richtung der Leiter der Kunstabteilung, Elek K. Lippich. Unter der Einwirkung des Jugendstils und als Ergebnis der Bestrebungen, eine eigenartig ungarische Kunst zu schaffen, entstand der sog. ungarische Jugendstil, dessen Produkte im Bereich der Baukunst, der bildenden Kunst und des Kunstgewerbes gleichermaßen aufzuweisen sind. Der Ausgangspunkt, Objekte bzw. Ornamente der Volkskunst in der sog. Hochkunst zu verwenden, förderte eindeutig und vor allem das Kunsthandwerk, denn es eignet sich am ehesten, das Erbe der Volkskunst umzuarbeiten und den eigenen Gesetzen entsprechend zu nutzen. Zwischen den durch die Volkskunst bzw. durch das Kunstgewerbe geschaffenen Gegenständen und Werken gibt es – allein schon durch das starke Schmuckbedürfnis der Volkskunst – viele Berührungspunkte. So wird das Kunsthandwerk zu Beginn des Jahrhunderts die Kunstgattung, die den Prinzipien des durch die offizielle Kunstpolitik inspirierten und geförderten ungarischen Jugendstils am ehesten entspricht. Dieser Prozeß, die Entstehung und Entwicklung des ungarischen Jugendstils, wurde eindeutig und in hohem Maße durch das Gedanken- gut, die theoretischen Schriften, die gesamte organisatorische und wissenschaftliche Tätigkeit der Fachleute und Gelehrten gefördert, die in den Institutionen des Kunstgewerbes (Ungarische Gesellschaft für Kunstgewerbe, Museum für Kunstgewerbe, Schule für Kunstgewerbe, die Zeitschrift Ungarisches Kunstgewerbe) arbeiteten. Die durch die offizielle Kunstpolitik vertretenen Ideen fanden also bei den Organisatoren der kunstgewerblichen Szene ein geneigtes Ohr. Zwischen ihnen und Elek K. Lippich entwickelten sich ausgesprochen gute fachliche und freundschaftliche Beziehungen. Der Ministerialrat wurde über alle wichtigen Probleme informiert bzw. konsultiert. Davon zeugen die Briefe von Elemér Czakó, Kamill Fittler, Kálmán Györgyi, Pál Náday und Jenő Radisics, die im Lippich-Nachlaß in der Széchényi-Nationalbibliothek zu finden sind.

MEGVÁSÁROLHATÓ ÉS MEGRENDELHETŐ KIADVÁNYAINK

MTA Művészettörténeti Kutató Intézet titkársága,
Budapest, Úri u. 49. 1014. Postacím: 1250 Budapest I. Pf. 27.

Ars Hungarica

(A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézetének közleményei 1973-)

A még megvásárolható számok:

1974. Suppl. 1.	30 Ft	1988/2.	50 Ft
1975/1.	30 Ft	1989/1.	50 Ft
1975/2.	30 Ft	1989/2.	50 Ft
1976/2.	30 Ft	1990/1.	50 Ft
1978/2.	30 Ft	1990/2.	50 Ft
1979/1.	45 Ft	1991/1.	50 Ft
1980/1.	50 Ft	1991/2.	80 Ft
1980/2.	50 Ft	1992/1.	80 Ft
1983/1.	50 Ft	1992/2.	80 Ft
1983/2.	50 Ft	1993/1.	80 Ft
1984/1.	50 Ft	1993/2.	80 Ft
1984/2.	50 Ft	1994/1.	100 Ft
1985/1.	50 Ft	1994/2.	100 Ft
1985/2.	50 Ft		
1986/1.	50 Ft		
1986/2.	50 Ft		
1987/1.	50 Ft		
1987/2.	50 Ft		
1988/1.	50 Ft		

Művészettörténeti Füzetek

13/1-2. BALOGH Jolán: Varadinum: Várad vára. Akadémiai Kiadó, Bp. 1982. 1-2. köt. 163 Ft

14. GERVERS-MOLNÁR Veronika: Sárospataki síremlékek. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983. 71 Ft

15. Cs. DOBROVITS Dorottya: Építkezés a 18. századi Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983. 64 Ft

19. SISA József: Alois Pichl (1782-1856) Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp. 1989. 110 Ft

Iratok a magyar képzőművészet történetéhez

1. füzet, 1945. A forrásanyagot válogatta és e füzetet szerk. Kiss Dezső. Bp., 1973. 30 Ft

Acta Cassae Parochorum

7. füzet, Erdélyi. váci és veszprémi egyházmegye 1733-1779.: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte: Bónisné Wallon Emma, Sprenger Mária. Bp., 1980.

Urbaria et Conscriptioes

5. füzet, 51-70 fasciculus: művészettörténeti adatok: Abos-Zsujta. Az anyagot gyűjtötte Baranyai

Bélané, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1979. 50 Ft

6. füzet, 71-100 fasciculus: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Bélané, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1981. 55 Ft

7. füzet (1-2.), 101-200 fasciculus: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Bélané, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1984. 120 Ft

8. füzet, 201-250 fasciculus: kiegészítések az 1-250. fasciculusok anyagából. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Bélané, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1990. 120 Ft

Önálló kiadványok

Művészet I. Lajos király korában 1342-1382: katalógus. Szerk. Marosi Ernő, Tóth Melinda, Varga Livia. Székesfehérvár, Bp., 1982. 80 Ft

Csatkai Endre: Kazinczy és a képzőművészetek. (1925). Az előszót Zádor Anna, az utószót és képválogatást Rózsa György készítette. Szerk. Galavics Géza, Bp., 1983. 70 Ft

A középkori Magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának pecsétmásolat-gyűjteménye alapján. Szerk.: Bodor Imre. Írta Bodor Imre, Fügedi Erik, Takács Imre. Bp., 1984. 45 Ft

Balogh Jolán: Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. szd. Szerk.: Beke László, Marosi Ernő. Bp., 1985. 116 Ft

Fülep Lajos egybegyűjtött írásk I. Cikk, tanulmányok 1902-1908. Szerk.: Timár Árpád, Bp., 1988. 100 Ft

Rozgonyi Iván: Párbeszéd művekkel. Interjúk 1955-1981. Szerk.: Bobrovsky Ida. Bp., 1988. 135 Ft

Várad kőtorredékek, Szerk.: Kerny Terézia. Bp., 1989. 120 Ft

Johannes Aquila und die Wandmalerei des 14. Jahrhunderts. Szerk.: Marosi Ernő. Bp., 1989. 80 Ft

Fülep Lajos levelezése I. 1904-1919. Szerk.: F. Csanak Dóra. Bp., 1990. 160 Ft

Henszlmann Imre: Válogatott képzőművészeti írásk. Szerk.: Timár Árpád. Bp., 1990. 200 Ft

Árn: 100,- Ft